

Uzņēmējdarbības vide

Darbaspēks un nodarbinātība

Nodarbinātība

Saskaņā ar Ķīnas Nodarbinātības apskatu 2012.gadā Ķīnā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits (vecumā no 15-59 gadiem) bija 937 miljoni (69,4% no iedzīvotāju kopskaita), kas salīdzinājumā ar 2011.gadu bija samazinājies par 3,45 miljoniem cilvēku. No tiem nodarbināti bija 767 miljoni iedzīvotāju (jeb 56,8% no iedzīvotāju kopskaita). Salīdzinājumā ar 2011.gadu nodarbināto skaits savukārt bija pieaudzis par 2,84 miljoniem cilvēku. No tiem 48,4% (371 miljoni iedzīvotāju) strādāja pilsētās. Laikposmā no 2008.līdz 2012.gadam pilsētā nodarbināto skaits ir pieaudzis un laukos strādājošo sarucis par 6%.

Pateicoties straujajai ekonomikas attīstībai, nodarbināto skaits pamatnozārēs (lauksaimniecība, ieguves rūpniecība, u.c.) ir pēdējo gadu laikā pakāpeniski sarucis, piem., laika posmā no 2000.līdz 2012.gadam par 33%. 2012.gadā visvairāk strādājošo bija nodarbināti pakalpojumu nozarēs – 36,1% (pieaugums par 4,3% salīdzinājumā ar 2011.gadu), 33,6% bija nodarbināti lauksaimniecībā un ieguves rūpniecībā un 30,3% ražošanā un smagās rūpniecības nozarē.

2012.gadā oficiāli reģistrētais bezdarba līmenis bija 6,5%, kas bija tādā pašā līmenī arī 2011.gadā.

Minimālā darba alga ir atšķiras no provinces uz provinci un tā 2013.gada sākumā tā bija robežās no 136 USD – 240 USD.

Avoti:

Central Intelligence Agency – www.cia.gov

China Labour Bulletin - <http://www.clb.org.hk/en/>

Darba likumdošana

Darba tiesiskās attiecības Ķīnā regulē 1994.gadā pieņemtais Darba likums (stājās spēkā 1995.gada 1.janvārī), Nodarbinātības likums (stājās spēkā 2008. gada 1.janvārī) un citi likumdošanas akti. Darba likums visiem nodrošina vienlīdzīgas tiesības uz darbu un nepieļauj rases, dzimuma vai etnisko diskrimināciju. Ķīnā nav atļauts nodarbināt jauniešus, kas jaunāki par 16 gadiem.

Darba līgums

Uzsākot darba attiecības, jāslēdz darba līgums, kur jāievēro brīvprātības un vienlīdzības princips. Līgumam jābūt noslēgtam rakstveidā un jāsaturs šādi noteikumi:

- darba līguma termiņš;
- darba pienākumi;
- darba apstākļi un darba aizsardzības noteikumi;
- atalgojums;
- darba kārtība (darba kārtības nosacījumi);
- nosacījumi darba līguma laušanai;
- atbildība par darba līguma laušanu.

Saskaņā ar Nodarbinātības likumu pastāv 3 darba līgumu veidi – uz noteikto laiku, uz nenoteiktu laiku, un darba līgums noteikto darba uzdevumu veikšanai. Darba līgumā var norādīt darbinieka pārbaudes laiku, kura garums ir atkarīgs no darba līguma veida, bet nedrīkst pārsniegt 6 mēnešus. Ja darbinieks tiek pieņemts darbā un paraksta darba līgumu noteikto uzdevumu veikšanai, tad pārbaudes laika ilgums nedrīkst pārsniegt 3 mēnešus. Ja darba līgums ir uz laiku no 3 mēnešiem līdz 1 gadam, tad pārbaudes laika ilgums nevar pārsniegt 1 mēnesi; ja darba līgums ir uz laiku no 1 līdz 3 gadiem, tad pārbaudes laiks nevar pārsniegt 2 mēnešus. Savukārt darba līgumam, kas tiek slēgts uz 3 gadiem vai nenoteiktu laiku, pārbaudes laiks nevar būt garāks par 6 mēnešiem. Pārbaudes laikā saņemtais atalgojums nevar būt mazāks par 80% no algas apmēra, un tas nevar būt mazāks par valstī noteikto minimālo algu, kā arī par uzņēmuma noteikto minimālo atalgojumu līdzīgu darbu veikšanai. Darba devējam ir jāpiedāvā darbiniekiem sociālās garantijas arī pārbaudes laikā.

Par atbrīvošanu no darba darbinieks jāinformē 30 dienas iepriekš. Ja darbinieks izlēmīs no darba aiziet, tad viņam jāinformē darba devējs 30 dienas iepriekš. Pārbaudes laikā darba līgumu var lauzt bez iepriekšēja paziņojuma.

Stājoties spēkā Darba līguma likumam visos uzņēmumos ir atļauts organizēt arodbiedrības.

Darba laiks

Darba diena ir 8 stundas gara, nedēļas summārais darba laiks nedrīkst pārsniegt 40 stundas. Gadījumā, ja tiek veikts maiņu darbs, tad darba devējam darbs jāorganizē tā, lai kopējais stundu skaits nedēļā nepārsniegtu 40 stundas un darbiniekam būtu vismaz viena brīvdiena nedēļā. Ja tomēr, pamatojoties uz darba specifiku, nav iespējams ievērot darba režīmu, tad darba grafiks jāaskaņo ar Nodarbinātības aģentūru. Virsstundu darbs nedrīkst pārsniegt 3 stundas dienā un 36 stundas mēnesī. Par virsstundu darbu darba devējam jāmaksā:

- ne mazāk kā 150% no minimālās algas likmes par stundu;
- ne mazāk kā 200% no minimālās algas likmes par stundu, ja virsstundu darbs tiek veikts brīvdienās;
- ne mazāk kā 300% no minimālās algas likmes par stundu, ja virsstundu darbs veikts oficiālajās svētku dienās.

Ārvalstnieku nodarbināšana

Visiem ārvalstniekiem, lai iebrauktu Ķīnā nepieciešamas vīzas, kuras atšķiras pēc uzturēšanās mērķa. Ārvalstniekam, kas vēlas strādāt Ķīnā, nepieciešama F (biznesa) vai Z (darba) vīza. Biznesa vīza parasti tiek noformēta ārzemniekiem, kuri ir uzaicināti Ķīnā vizītē, pētniecības darbu veikšanai, lekciju lasīšanai, zinātniski tehnoloģiskās un kultūras apmaiņai, īstermiņa studijām vai praksei uz laiku, kas nepārsniedz 6 mēnešus. Savukārt darba vīza parasti tiek izsniegta ārvalstniekiem un viņu ģimenes locekļiem, kuri būs nodarbināti Ķīnā ilgāk par 6 mēnešiem.

30 dienu laikā pēc ieceļošanas jāiesniedz pieteikums uzturēšanās atļaujas saņemšanai. Darba atļauja darbiniekam tiek izsniegta par konkrētu darba vietu. Ja uzturēšanās laikā ārvalstnieks vēlas mainīt darba vietu, tad nepieciešama jauna darba atļauja. Parasti uzturēšanās atļauja tiek izsniegta līdz 5 gadiem.

Avoti:

Ķīnas darba uzraudzības organizācija - <http://www.chinalaborwatch.org/>

Deloitte „Taxation and Investment in China 2012”

http://www.deloitte.com/view/en_GX/global/services/tax/947b0de9c7efd110VqnVCM100000ba42f00aRCRD.htm

Uzņēmējdarbības veidi

Ārvalstu investors var investēt Ķīnā nodibinot ārvalstniekam pilnībā piederošu uzņēmumu (wholly-owned foreign enterprise, WFOE), kapitāla kopuzņēmumu (equity joint venture, EJV), kooperatīvu kopuzņēmumu (cooperative joint ventures, CJV), akciju sabiedrību (JSC), līgumsabiedrību, filiāli vai pārstāvniecību.

Ārvalstniekam pilnībā piederošu uzņēmumu (wholly-owned foreign enterprise, WFOE) parasti veido kā sabiedrību ar ierobežotu iesaistīšanu, un tas ir pievilcīgākais investīciju ieguldīšanas veids, kas neprasa Ķīnas partnera piesaisti. Šāds uzņēmējdarbības veids paredz pilnīgu uzņēmuma kontroli. Minimālais pamatkapitāls ir 30 000 CNY (~4600 USD) vai 100 000 CNY (~15500 USD), ja uzņēmumā ir tikai viens dalībnieks. Vismaz 30% no pamatkapitāla jābūt iemaksātam naudā. Parasti pamatkapitālam jābūt pilnīgi iemaksātam 2 gadu laikā pēc uzņēmējdarbības licences saņemšanas.

Kapitāla kopuzņēmums (equity joint venture, EJV) ir atsevišķa juridiskā persona, kuru dibinātāji ir 1 vai vairākas ārvalstu un 1 vai vairākas Ķīnas juridiskās vai fiziskās personas. Parasti kapitāla kopuzņēmums tiek dibināts kā sabiedrība ar ierobežotu atbildību. Ārvalstu investora kapitāla daļai kopuzņēmumā jāveido vismaz 25%.

Kooperatīvu kopuzņēmumu (cooperative joint venture, CJV) parasti veido uz noteiktu termiņu kāda projekta vai līguma vajadzībām. Arī kooperatīvs ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību un tai ir juridiskas personas statuss, ja vien līgumā nav noteikts citādi. Katrs partneris atsevišķi nomaksā nodokļus, kas gūti no peļņas kopuzņēmumā, un nes atbildību par saistībām un zaudējumiem. Atšķirībā no kapitāla kopuzņēmumiem, kooperatīviem kopuzņēmumiem tiek piedāvāta lielāka elastība investīciju un peļņas strukturēšanā.

Akciju sabiedrība ar ierobežotu atbildību akcijas atrodas publiskā piedāvājumā. Kompānijas dibināšanas sēdē jāpiedalās no 2 līdz 200 dibinātājiem, no kuriem vairāk kā pusei jābūt Ķīnas rezidentiem. Kopējais reģistrētais kapitāls ir ekvivalents visu akciju vērtībai. Minimālais pamatkapitāls ir 5 000 000 CNY (~765 900 USD). Kapitāls tiek sadalīts vienādas daļās – akcijās. Akcionāru atbildība ir ierobežota ar piederošajām akcijām un uzņēmums par saistībām atbild atbilstoši tā aktīvu apjomam. Līdzīgi kā SIA sabiedrības pamatkapitālu var veidot gan materiāli, gan finanšu ieguldījumi. Uzņēmumu vada akcionāri. Kompānijas direktoru valdi veido no 5 līdz 19 direktori.

Līgumsabiedrība – ārvalstu investori Ķīnā var dibināt līgumsabiedrības (pilnsabiedrības, komandītsabiedrības) un būt gan komandīts, gan komplementārais sabiedrības biedrs. Minimālais un maksimālais kapitāls nav noteikts. Pilnsabiedrības gadījumā biedru skaits nav ierobežots, bet ja tiek veidota komandītsabiedrība, tad biedru skaits nedrīkst pārsniegt 50.

Filiāle – kaut arī Uzņēmumu likums atļauj ārvalstu uzņēmumam dibināt filiāli Ķīnā, praksē filiāles atļauj atvērt tikai finanšu un naftas izpētes kompānijām. Filiālēm nav juridiskas personas statusa, ārvalstu kompānija pati nes atbildību par filiāles darbību.

Pārstāvniecība – visbiežāk pārstāvniecības izlemj atvērt pakalpojumu un tirdzniecības nozares uzņēmumi. Pārstāvniecībai nav juridiskas personas statusa, un tā var iesaistīties tikai ārpus tiešās uzņēmējdarbības aktivitātēs.

Avots: Deloitte „Taxation and Investment in China 2012”

http://www.deloitte.com/view/en_GX/global/services/tax/947b0de9c7efd110VqnVCM100000ba42f00aRCRD.htm

Nodokļu sistēma

1994. gadā reformēja Ķīnas nodokļu sistēmu, kas paredz 25 nodokļu veidus, kurus, atbilstoši to funkcijām, var iedalīt 8 kategorijās.

- 1) apgrozījuma nodokļi (PVN, patēriņa nodoklis, uzņēmējdarbības nodoklis);
- 2) ienākumu nodokļi (uzņēmumu ienākuma nodoklis, iedzīvotāju ienākuma nodoklis);
- 3) resursu nodokļi (zemes lietošanas nodoklis, resursu un dabas resursu nodoklis), kas tiek iekasēti par valstij piederošo resursu izmantošanu;
- 4) nodokļi īpašam mērķim (būvniecības un pilsētas uzturēšanas nodoklis u.c.);
- 5) īpašuma nodokļi (dzīvojamo platību nodokļi, biroju telpu nodokļi);
- 6) nodokļi, ar kuriem tiek apliktas noteiktās darbības (transporta līdzekļu lietošanas nodokļi, nekustama īpašuma pārdošanas nodoklis, u.c.)
- 7) lauksaimniecības nodokļi;
- 8) muitas nodokļi.

Uzņēmumu ienākuma nodoklis (UIN)

Sākot ar 2008.gada 1.janvāri, Ķīnā stājās spēkā jaunais ienākumu nodokļa režīms. Uzņēmējdarbībai tiek piemērots 25% uzņēmuma ienākumu nodoklis neatkarīgi no tā, vai tas ir ārvalstnieku vai vietējo fizisko un/vai juridisko personu dibināts uzņēmums. Rezidentiem uzņēmumu ienākuma nodoklis tiek aprēķināts no ienākumiem, kas ir gūti Ķīnā vai ārpus tās, savukārt, nerezidentiem, nodoklis tiek aprēķināts no ienākumiem, kas ir gūti Ķīnā vai arī no tiem ienākumiem, kas ir saistīti ar nerezidenta nodibinājumu Ķīnā. Investoriem no Honkongas un Makao tiek piemērots nerezidenta statuss.

Zemākas nodokļu likmes tiek piemērotas:

1. augsto tehnoloģiju uzņēmumiem - 15%;
2. uzņēmumiem ar zemu peļņu un maziem uzņēmumiem – 20%.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN)

Ķīnas rezidentiem IIN tiek piemērots par visiem gūtajiem ienākumiem gan Ķīnas teritorijā, gan ārpus tās. Ķīnas nerezidentiem, kas Ķīnā ir nodzīvojuši no 1 līdz 5 gadiem, IIN tiek piemērots par Ķīnā gūtajiem ienākumiem. Personām, kas uzturas Ķīnā ilgāk par pieciem gadiem, IIN tiek piemērots arī par visiem pārējiem ārvalstīs gūtajiem ienākumiem.

Nodokļa likme %	Ienākumi (CNY)
3%	1 - 1500
10%	1 500 – 4 500
20%	4 500 – 9 000
25%	9 000 – 35 000
30%	35 000 – 55 000
35%	55 000 – 80 000
45%	80 000 un vairāk

Ienākumi no dividendēm, intelektuālā īpašuma, akcijām tiek aplikti ar 20% nodokļa likmi. No IIN apliekamā ienākuma iespējams atskaitīt izdevumus par godalgām, sasniegumiem zinātnē, ienākumiem no noguldījumiem, apdrošināšanas iemaksām u.c.

Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)

Nodokļa maksātāji ir uzņēmums vai indivīds, kas iesaistīts preču pārdošanā (importēšanā), pakalpojumu sniegšanā u.c. Nodokļu likmes ir šādas:

Darbības veids	Likme
Preču eksports	0%
1. Lauksaimniecības, mežsaimniecības ražojumi, ūdens un dzīvnieki 2. Dārzeni, augu eļļas 3. Krāna ūdens, apkures, kondicionēšanas, karstā ūdens apgāde, sašķidrinātā gāze, dabas gāze, ogles un kokogles mājsaimniecību patēriņam 4. Grāmatas, avīzes, žurnāli (izņemot avīzes un žurnāli, ko izplata pasts) 5. Lopbarība, mākslīgais mēslojums, lauksaimniecības ķīmija, lauksaimniecības tehnika un plastmasas plēve lopkopībai 6. Daži minerālprodukti, ogles	13%
1. Jēlnafta, sāls un citi produkti 2. Ar nodokli apliekami pakalpojumi	17%

PVN maksātāji iedalās mazajos PVN maksātājos un lielajos PVN maksātājos. Mazajiem PVN maksātājiem likme ir 3% (mazais PVN maksātājs ir rūpniecības uzņēmums ar gada apgrozījumu līdz 0,5 milj. CNY vai tirdzniecības uzņēmums ar gada apgrozījums līdz 0,8 milj. CNY).

Uzņēmējdarbības nodoklis

Uzņēmējdarbības nodoklis tiek piemērots tādu preču un pakalpojumu pārdošanai, kuri netiek aplikti ar pievienotās vērtības nodokli – piemēram, pārdodot nekustamo īpašumu, nemateriālos aktīvus (patenti, preču zīmes, zemes izmantošanas tiesības u.c.), sniedzot celtniecības, transporta, izklaides un finanšu pakalpojumus.

Uzņēmējdarbības nodokļa likme ir 3%-20%. 3% likmi piemēro celtniecībai, komunikācijai, transportam. 5% likmi piemēro pakalpojumiem, autoratlīdzībai. 5%-20% likmi piemēro izklaides pakalpojumiem. Šo nodokli PVN vietā piemēro neražojošiem uzņēmumiem. Uzņēmējdarbības nodoklis tiek piemērots pakalpojuma sniedzējam vai klientam, kas atrodas Ķīnā.

Patēriņa nodoklis

Nodokli piemēro luksus precēm, piemēram, alkoholam, degvielai, juvelierizstrādājumiem, automašīnām, kosmētikai, jahtām, golfa piederumiem u.c.. Nodokļa likme ir 3%-56% no pārdošanas ieņēmumiem. Pārsvārā ar šo nodokli apliktas kompānijas, kas šos produktus ražo un pārdod.

1996.gada 7.jūnijā parakstīta Latvijas un Ķīnas Konvencija par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu. Šī konvencija ir spēkā kopš 1998.gada 1.janvāra.

Avoti:

<http://www.chinatax.ru/china/>

Deloitte „Taxation and Investment in China 2012”

http://www.deloitte.com/view/en_GX/global/services/tax/947b0de9c7efd110VgnVCM100000ba42f00aRCRD.htm

<http://hubpages.com/hub/Types-of-Businesses-in-China>